

BACHELOROPPGAVE

Hvordan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen?

av

Kandidatnummer : 201

Kristina Ertsås Eidsberget

Barnehagelærerutdanning

BLU3-1006

Januar 2017

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Fyll inn kandidatnummer og navn og sett kryss:

Kandidatnummer : 201

Navn: Kristina Ertås Eidsberget

JA NEI

kandidatnummer og navn

JA NEI

kandidatnummer og navn

JA NEI

Innhold

1	Innledning.....	4
1.1	Problemstilling med avgrensning	5
1.2	Definisjon av begrep.....	5
2	Teori.....	5
2.1	Barnehagen som en lærende organisasjon	5
2.2	Hva kjennetegner 1 og 2 åringer	6
2.3	Tilvenning	6
2.4	Foreldresamarbeid	7
2.5	Trygghet.....	7
2.5.1	Overgangsobjekt.....	8
2.6	Tilknytning og primærkontakt	8
2.6.1	John Bowlby.....	9
2.6.2	Trygghetssirkelen.....	10
3	Valg av metode.....	11
3.1	Kvalitativ metode og undersøkelse	11
3.2	Pilotstudie.....	11
3.3	Innsamling av data.....	12
3.4	Validitet, reliabilitet og kildekritikk	12
3.5	Etikk	13
4	Empiri.....	13
4.1	Presentasjon av informantene	13
4.2	Tilvenning	14
4.3	Foreldresamarbeid	15
4.4	Trygghet.....	15
4.5	Trygg tilknytning og primærkontakt.....	16
4.6	Utrygge barn.....	16
5	Drøfting.....	17
5.1	Tilvenning	17
5.2	Foreldresamarbeid	18
5.3	Trygghet.....	19
5.4	Trygg tilknytning og primærkontakt.....	19
5.5	Utrygge barn.....	21
6	Avslutning	21
7	Litteraturliste	23

8	Vedlegg.....	25
8.1	Samtykkeerklæring for intervju til bacheloroppgave.....	25
8.2	Intervjuguide	26

1 Innledning

Hvordan kan de som arbeider i barnehagen skape trygge og gode rammer for de aller minste barna? Barna kommer i barnehagen med forskjellig utgangspunkt, noen med trygg tilknytning til omsorgspersoner, andre ikke. Noen barn blir trygge med en gang, mens andre trenger lengre tid. Noen blir kanskje aldri helt trygge på barnehagesituasjonen. Hvordan kan personalet arbeide for å skape en trygg tilvenning for disse barna? Tidlig i studieforløpet fattet jeg interesse for småbarns pedagogikk og tilknytningsteorier. Det har vært spennende å erverve seg kunnskap om hvordan de minste barna aktivt søker den voksne for å skape trygghet i livet sitt. Jeg ønsket å fordype meg innenfor dette tema, og fant det relevant å knytte dette opp mot tilvenningen for de minste.

Når barnet begynner i barnehagen for første gang vil det nok dukke opp utfordringer. Barnet skal gjennom en overgangsfase fra kjente rutiner, til en ny og annerledes hverdag. Barnet skal bli kjent med nye voksne og barn, og ikke minst skal det lære å bli trygg i en sammenheng der foreldrene ikke er tilstede med barnet (Haugen, Løkken, & Røthle, 2005). Dette er noe personalet i barnehagen må ha med seg i tankene. Personalet må ha kunnskap om hvordan man skal møte disse barna på en best mulig måte. Dette er viktig kunnskap å ha som fremtidig barnehagelærer, hvordan man kan trygge barna på en best mulig måte når de skal starte i barnehagen for første gang.

I Rammeplan for innholdet i og oppgåvene til barnehagen (2011) omhandles ikke ordet tilvenning. Ved undersøkelse av stortingsmelding 24 (2013) står det at «Regjeringen vil vurdere om og eventuelt på hvilken måte barnehagene kan støttes i å legge til rette for gode tilvenningsrutiner for barn og foreldre» (St.meld. 24 (2012-2013), 2013, s. 93). Kan det bety at det frem til nå ikke foreligger klare planer for hvordan barnehagene skal arbeide med tilvenning? Det kan tyde på at det er opp til hver enkelt barnehage å finne disse gode arbeidsmetodene.

I videre søken etter kunnskap om tilvenning og trygghet i barnehagen sine styringsdokument erfarte jeg at det refereres til tilknytning for å skape trygghet i Temahefte om de minste barna i barnehagen (2006). «Barnet trenger å knytte seg til en eller flere voksne, for å etablere en trygghet i tilværelsen. En trygghet som fungerer som en base barnet kan vende tilbake til når det etter hvert utforsker omgivelsene» (Sandvik, 2006, s. 19). Videre i oppgaven vil jeg blant annet bygge videre på dette.

Formålet med denne oppgaven blir å undersøke hvordan personalet arbeider i praksis i forhold til tilvenningen. Ved å intervju pedagogiske ledere på småbarnsavdelinger tror jeg det vil fremtre forskjellige metoder for å arbeide med dette. Oppgaven blir å søke kunnskap, undersøke praksis og gjøre seg noen refleksjoner i håp om å finne gode metoder til man skal ut i yrket som barnehagelærer.

1.1 Problemstilling med avgrensning

«Hvordan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen?»

Problemstillingen legger vekt på personalets arbeid med tilvenningen i barnehagen. Det kan være interessant å undersøke hvordan personalet arbeider og legger til rette for barna som skal begynne i barnehagen. Fokuset vil være på hvordan personalet skaper trygghet for barna. Oppgaven vil omhandle 1 og 2 åringer som starter i barnehagen for første gang.

Personalet omfatter både pedagogiske ledere, barnehagelærere, fagarbeidere og assistenter. Det falt seg naturlig å intervju pedagogiske ledere som arbeider på småbarnsavdelinger. «*Styreren og den pedagogiske leiaren har eit særleg ansvar for å planleggje, gjennomføre, vurdere og utvikle oppgåvene og innhaldet i barnehagen*» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 21). Pedagogiske ledere vil være gode representanter for personalgruppen, i forhold til at de har hovedansvaret på avdelingen sin.

1.2 Definisjon av begrep

Tilvenning omhandler den første tiden i barnehagen, der barnet skal tilegne seg en ny hverdag. Det viste seg vanskelig å finne en klar definisjon på hva tilvenning er. Tilvenning settes i sammenheng med en overgang (Haugen et al., 2005). Tilvenning handler altså om en overgang mellom den hverdagen barnet er vant med, over til noe nytt og ukjent.

Trygg tilvenning vil handle om å gjøre prosessen til en mest mulig stressfri opplevelse for barnet. Der voksne arbeider med barnet på barnets premisser, ser, lytter, anerkjenner og gir omsorg og nærhet til barnet.

Trygge og stabile voksne som arbeider for å skape gode relasjoner og samspill med barna vil være en viktig del av å skape en trygg tilvenning for barnet.

2 Teori

2.1 Barnehagen som en lærende organisasjon

Rammeplan for barnehagen (2011) sier at barnehagen er en pedagogisk samfunnsinstitusjon. «*Barnehagen skal vere ein lærande organisasjon, slik at han er rusta til å møte nye krav og utfordringar*»

(Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 21). Sitatet forteller at en stadig kvalitetsutvikling av barnehagen er vesentlig for at barnehagen skal kunne yte det beste for barna. Styrer og pedagogisk leder er «*ansvarlege for å rettleie personalet, slik at alle får ei felles forståing av kva ansvar og oppgåver barnehagen har*»

(Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 21). Videre står det at «*Kvalitetsutviklinga i barnehagen inneber ei stadig utvikling av kompetansen til personalet*» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 21).

2.2 Hva kjennetegner 1 og 2 åringer

Et ord som ofte er brukt for å beskrive de minste barna er den engelske betegnelsen «*Toddler*».

Betegnelsen betyr «*Den som stabber og går*» (Haugen et al., 2005, s. 9). Betegnelsen er en god beskrivelse av de minste barnas særpreg, den beskriver hvordan de minste barna uttrykker seg gjennom sin kroppslige væremåte.

Man kan si at ettåringer drives av sterke krefter til å leke og utforske, de søker nye opplevelser og erfaringer. Samtidig styres barnet av engstelse for forandringer og det ukjente (Haugen et al., 2005).

2.3 Tilvenning

Sandgrind (2015) viser til at de fleste arbeidsplasser gir foreldre rett til permisjon med lønn i tre dager når deres barn skal begynne i barnehagen. I samme artikkel vises det til at May Britt Drugli mener at tre dagers tilvenning ikke er nok (Sandgrind, 2015). Begrunnelsen for dette omhandler svensk forskning, som er gjort på ettåringer, denne viser at barn trenger mellom en til fem uker for å bli godt tilvendt (Sandgrind, 2015).

«Målet for tilvenningsperioden er ikke å trene opp barn og foreldre til å si «ha det» til hverandre, men å gjøre både barn og foreldre så trygge på barnehagen at det oppleves greit å skilles» (Antonsen, 2010).

Som tidligere beskrevet kan tilvenningen sees som en overgang for barnet.

«Alle overganger er vanskelige, fordi det å begynne på noe nytt ofte vil være en avslutning på noe annet» (Haugen et al., 2005, s. 60). For barnet vil dette som regel være et farvel til spedbarnstiden, foreldrene og søsken, samt det nære og kjente (Haugen et al., 2005). *«Barnets store behov for det kjente og trygge, gjentakelsen i hverdagen, og redselen for å miste de nære omsorgspersonene fremkaller ofte både sorg og smertefulle opplevelser»* (Haugen et al., 2005, s. 60-61). Haugen et al. (2005) sier at små barn kan i tilvenningen virke både lavstemte og innadvendte *«Det er som om de må ta seg inn igjen, eller finne fotfeste etter at foreldrene har gått, før de kan vende seg mot omverdenen og barnefellesskapet»* (Haugen et al., 2005, s. 64).

Donald D. Winnicott (1990) mener at barna ved adskillelse *«bruker alle sine krefter på å konsentrere seg om å holde fast på sine indre bilder av mor og far»* (Winnicott, i Haugen et al., 2005, s. 64). Voksne må respektere barnas behov for å omstille seg og la barna tilvenne seg den nye hverdagen i sitt eget tempo (Haugen et al., 2005). Winnicott (1970:72) sier at vi må gi barna *«verden i små doser»* (Winnicott, i Haugen et al., 2005, s. 65). Om dosene blir for store i begynnelsen kan det bli vanskelig for barnet å fordøye, barna kan bli usikre og forvirret, hos andre barn kan dette komme til uttrykk gjennom rastløshet og ukonsentrasjon (Winnicott, i Haugen et al., 2005).

2.4 Foreldresamarbeid

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 7).

Sitatet forteller at personalet i barnehagen skal inkludere foreldrene i barnehagens arbeid.

Små barn blir lett påvirket av foreldrenes emosjonelle signaler. Om foreldrene signaliserer utrygghet eller engstelse ved levering i barnehagen kan barnet lett oppfatte dette, og bli utrygg og engstelig på situasjonen (Drugli, 2010). Barn har også evne til intersubjektivitet. I dette ligger at barn har evne til å tone seg inn på den voksne, og den stemningen den voksne uttrykker. Barnet kan både oppfatte og bearbeide signalene som den voksne sender (Sveen, 2010).

Bø (1996) sier at *«Når viktige voksne i et barns liv har synlig og positiv kontakt, skapes det trygghet og opplevelse av at verden henger sammen»* (Bø, i Sveen, 2010, s. 275). Det er forsket på områder som omhandler foreldresamarbeid. Drugli (2010) referer til forskning (Clarke-Steward og Allhausen, 2005; Shpancer, 2002) som sier at *«Det er særlig en gjensidig og varm kommunikasjon mellom foreldre og personalet som har positiv effekt på barnets trivsel og fungering i barnehagen»* (Clarke-Steward og Allhausen, 2005; Shpancer, 2002, i Drugli 2010, s. 130). Personalet i barnehagen må arbeide for å skape et godt forhold til foreldrene. Drugli (2010) mener at *«For at foreldre skal få tillit til en ansatt i barnehagen må de få et godt inntrykk av vedkommende både som person og når det gjelder faglig kompetanse»* (Drugli, 2010, s. 135).

Den daglige kontakten mellom foreldre og personalet i bringe og hentesituasjoner er viktig og danner en base for foreldresamarbeidet (Drugli, 2010). Rammeplan for barnehagen (2011) setter også rammer for foreldresamarbeidet og viser til at det skal være daglig samarbeid mellom hjem og barnehage, og at dette samarbeidet må bygge på både åpenhet og tillit fra begge sider (Kunnskapsdepartementet, 2011).

2.5 Trygghet

Hvordan kan man definere hva trygghet er? Det kan sies at man har en emosjonell trygghet når man føler en indre ro og at indre stress og ubehag er fraværende. For å oppnå denne emosjonelle tryggheten må man føle seg forstått, og føle at man blir tatt på alvor. (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2013). Voksne som arbeider med å skape trygghet for barn må være oppmerksomme på hva barnet føler og trenger, når barnet føler at det blir forstått vil det samtidig føle seg trygg. *«Barn trenger å bli forstått innenfra»* (Brandtzæg et al., 2013, s. 24).

Omsorg er et viktig element innenfor å skape trygghet. *«En omsorgsfull relasjon er preget av lydhørhet, nærhet, ømhet, hengivenhet, innlevelse og evne og vilje til samspill»* (Askland, 2011, s. 54). Rammeplan for barnehagen (2011) viser også til at omsorg er nært knytt opp til trygghet, den sier at *«Omsorg er nært knytt til oppseding, helse og tryggleik og er samtidig ein viktig føresetnad for utvikling, læring og danning»*

(Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 31). Thyssen (1991) definerer grunnleggende omsorg som «*Det å bry seg om og ta vare på andre menneskers beste*» (Thyssen, i Askland, 2011, s. 56). Bastiansen (1994) definerer omsorg med «*Å gi hjelp og støtte til mennesker i deres livssituasjon eller å fremme utviklingen deres*» (Bastiansen, i Askland, 2011, s. 57).

Bastiansen (1994) mener videre at omsorg for eksempel kan kjennetegnes av et asymmetrisk forhold mellom barn og voksen. Der barnet er avhengig av den voksnes omsorg, og den voksne er da ansvarlig og forpliktet til å vise omsorg for barnet (Bastiansen, i Askland, 2011).

Broberg, Hagstrøm & Broberg (2014) mener at rutiner og en tydelig dagsrytme er spesielt viktig for de minste barna. De minste har vanskelig for å danne seg et overblikk over dagen. En tydelig dagsrytme vil være til hjelp for barna for å forstå hva som skal skje videre frem i tid. «*En gjentakende rytme hjelper til å forberede barnet på overganger i løpet av dagen*» (Broberg, Hagstrøm & Broberg 2014, s. 174).

2.5.1 Overgangsobjekt

Donald. W. Winnicott hevder at barnet har et behov for å holde et indre bilde av foreldrene når de ikke er tilstede. Barnet kan ha vanskelig for dette grunnet sin «*umodne evne til abstrakt tenkning*» (Winnicott, i Haugen et al., 2005, s. 66). Ved for eksempel å opprettholde rutiner som barnet er vant med hjemmefra, snakke om foreldrene, eller ha med noe som barnet knytter sammen med sitt liv hjemmefra, kan det gjøre det tryggere for barnet å være uten foreldrene over en periode. Noen barn kan for eksempel ha en bamse, en koseklut eller en pute som har en spesiell følelsesmessig verdi for barnet, som minner barnet om foreldrene. Når ting eller handlinger «*får en helt spesiell følelsesmessig verdi for barnet kaller Winnicott det for et overgangsobjekt*» (Haugen et al., 2005).

2.6 Tilknytning og primærkontakt

«*Barnet viser at det har knyttet seg til en eller flere i barnehagen ved å uttrykke glede over samværet, at de er opptatt av hva den/de andre gjør, og at de ønsker å være nær den andre*» (Sandvik, 2006, s. 19).

«*En av de sentrale utviklingsoppgavene for barnet i det første leveåret er å knytte seg til en eller flere nære voksenpersoner*» (Drugli, 2010, s. 21). Tilknytning for små barn er biologisk og handler om overlevelse.

Barnet er avhengig av en eller flere voksenpersoner som kan gi barnet det det trenger. I den første tiden vil som oftest tilknytningspersonene være foreldrene (Drugli, 2010).

Det vil være mest vanlig at barnet har knyttet seg til omsorgspersoner i nære relasjoner ved ett års alderen. Som regel er dette foreldrene. Foreldrene vil i denne sammenheng være de primære tilknytningsfigurene (Brandtzæg et al., 2013). Når barnet begynner i barnehagen trenger barnet å knytte seg til en eller flere voksne der. Her snakkes det om en sekundær tilknytning. Innenfor barnets tilknytningshierarki vil det være naturlig at foreldrene har den første og primære tilknytningen, mens barnet senere knytter seg til sekundære tilknytningsfigurer (Brandtzæg et al., 2013). For at ettåringer kan komme i gang med trygg lek

og utforsking må barnet få tid til å lage en sekundær tilknytning til en eller flere blant personalet i barnehagen (Brandtzæg et al., 2013). For at det skal skapes en trygg tilknytning mener Brandtzæg et al. (2013) at «*Barnet trenger å erfare at du er der når det trenger deg, gang på gang over tid*» (Brandtzæg et al., 2013, s. 21).

Rye (2002) skriver om den viktige kontakten omsorgsgiveren må gi barnet den første tiden. Han mener at det ikke bare er den fysiske omsorgen som er viktig. Ved å få dekket sine behov for mat, drikke og bli skiftet på, dekker man kun en del av barnets behov, dette er ingen garanti for at barnet opplever et sensitivt kontaktforhold med omsorgsgiveren. Man må også imøtekomme barnets behov for varme og nærhet, og man må gi uttrykk for kjærlig omsorg. Om barnet ikke oppfatter en følelse av at dets signaler, initiativ og følelsesmessige uttrykk blir oppfattet vil barnet oppleve at det ikke har noe betydning for omverdenen (Rye, 2002). «*Å dekke barns følelsesmessige behov for kontakt med en voksen som alltid er til stede, er en avgjørende forutsetning for læring*» (Brandtzæg et al., 2013, s. 5). Ved at barnet får knytte seg til stabile voksne, som er sensitive for barnets behov vil barnet utvikle sine følelsesmessige og sosiale evner (Brandtzæg et al., 2013). «*Uten gode, nære relasjoner, ingen sunn emosjonell utvikling*» (Brandtzæg et al., 2013, s. 16).

«*Begrepet tilknytning er oversatt fra det engelske ordet attachment*» (Broberg et al., 2014, s. 34). Begrepet referer til noe mindre som er avhengig av noe større (Broberg et al., 2014). I forhold til denne bacheloroppgaven kan man sette dette i sammenheng med barnet som er avhengig av en eller flere omsorgspersoner. Dette kan være foreldre, og/eller personalet i barnehagen. Ved en trygg tilknytning opplever barnet å få trygghet og beskyttelse når den oppsøker en voksenpersons nærhet. I motsetning kan man si at dersom barnet ikke opplever å føle seg trygg eller beskyttet når det søker nærhet hos en voksen, vil ikke dette karakteriseres som en trygg tilknytning (Broberg et al., 2014).

«*Det er alltid de voksne som har ansvar for at barn vil knytte seg til noen i barnehagen*» (Sandvik, 2006, s. 19).

I 1990-årene ble det innført en primærkontaktmodell i mange norske barnehager. Denne modellen er forankret i tilknytningsteori og ble introdusert for å sikre at barn og personal fikk bedre mulighet til å oppnå en nær relasjon (Drugli, 2010). Temahefte om de minste barna i barnehagen (2006) viser til at «*Mange barnehager arbeider med faste tilknytningspersoner*» (Sandvik, 2006, s. 19). Dette begrunnes med at man på denne måten sikrer at barna kan få en trygg tilknytning til minst en voksen i barnehagen (Sandvik, 2006).

2.6.1 John Bowlby

«*John Bowlby (1907-1990) var barnepsykiater og psykoanalytiker*» (Hart & Schwartz, 2009, s. 63). Han er kjent for sin tilknytningsteori. Han legger vekt på hvor viktig tilknytning er som grunnlag for utvikling. I følge Bowlby vil mennesker i alle aldre som har en sikker base i livet sitt kunne utnytte evnene sine best. Når

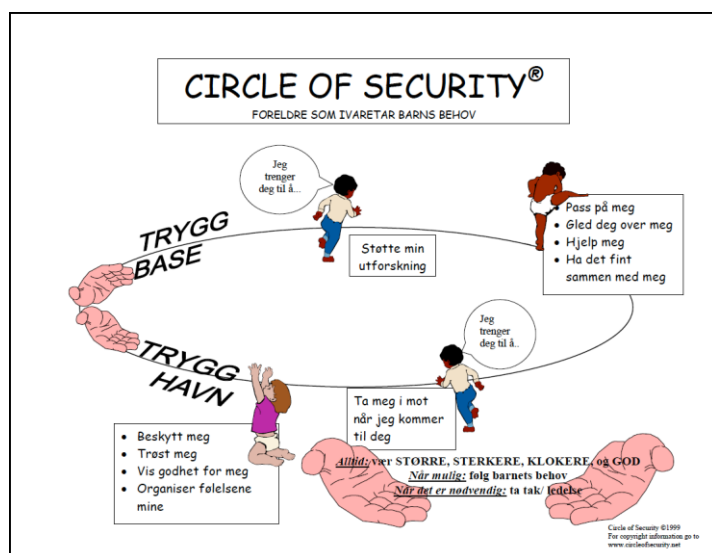
Bowlby refererer til en sikker base mener han en omsorgsperson eller en person i livet som man har sterkt tiltro til, som man kan komme tilbake til for å få hjelp og støtte (Hart & Schwartz, 2009).

«Tilknytningsteorien oppfatter således mennesket som et grunnleggende sosialt vesen med tilbøyelighet til å kommunisere med og knytte seg til en annen» (Hart & Schwartz, 2009, s. 66).

2.6.2 Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen fungerer som en arbeidsmetode for den voksne, slik at man gjennom å arbeide seg gjennom elementene i sirkelen kan være en trygg voksen for barnet. En essensiell tanke bak Trygghetssirkelen er at uten den voksne som den trygge tilknytningspersonen vil ikke barnet kunne utforske verden rundt seg (Brandtzæg et al., 2013). «Vi voksne er hendene i Trygghetssirkelen: barnets trygge base for utforsking og læring oppe i sirkelen, og barnets trygge havn for omsorg nede i sirkelen» (Brandtzæg et al., 2013, s. 40).

I figuren under (Fig. 2.6.) vises det til de forskjellige elementene i Trygghetssirkelen

Figur. 2.6. (Brandtzæg, Torsteinson, & Øiestad, 2016)

Tilknytningspersonen fungerer som en base, der barnet føler seg trygg. Trygg nok til å kunne takle utfordringen det er å utforske miljøet rundt seg. Trygghetssirkelen legger vekt på at den voksne må være tilstede for barnet gjennom hele sirkelen (Brandtzæg et al., 2013). «Å kjenne at noen store passer på, er også helt grunnleggende for at små barn skal kjenne indre trygghet» (Brandtzæg et al., 2013, s. 26).

Nederst i sirkelen står den voksne og tar imot barnet. «Trygg havn» er en metafor for en tilknytningsperson barnet søker tilbake til etter utforskingen, en person barnet kan komme til for trøst, anerkjennelse og hjelp (Brandtzæg et al., 2013).

For å oppsummere denne delen av oppgaven ble det først presentert teori om barnehagen som lærende organisasjon, dette for å presisere barnehagen sitt ansvar for stadig utvikling. Videre er viktige element innenfor trygghet, tilknytning, foreldresamarbeid og selve tilvenningsperioden presentert. Dette er gjort for

senere å kunne drøfte og analysere data som er samlet inn ved hjelp av informanter. På denne måten kan man forstå hva som ligger til grunn for deres valg av arbeidsmetode når de arbeider for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen. Videre i oppgaven vil det bli sagt noe om metode, valg av informanter, gjennomføring av pilotstudie, gjennomføring av intervju, validitet, reliabilitet, kildekritikk og etiske hensyn.

3 Valg av metode

3.1 Kvalitativ metode og undersøkelse

I begynnelsen av denne oppgaven ble det presentert relevant teori. Teorien omhandlet forskjellige tema som ble presentert som spørsmål for informantene. Her ble det undersøkt hvordan de arbeider med, og tenker rundt temaene. På denne måten vil det være en rød tråd gjennom oppgaven der disse temaene går igjen. Dataene som er samlet vil bli presentert i empiridelen av oppgaven, og de blir tatt opp igjen i drøftingsdelen av oppgaven.

Ved valg av metode for oppgaven falt det hensiktsmessig å velge kvalitativ metode. Kvalitativ metode kjennetegnes av tekst, i motsetning til en kvantitativ metode som gjerne kjennetegnes av tall (Rønning, 2013). «I kvalitative studier er målet mer å få forståelse enn å få en forklaring» (Løkken & Søbstad, i Rønning, 2013, s. 142). «Kvalitative metoder kan bidra til refleksjon, dybde, teoridannelse og innsikt» (Rønning, 2013, s. 142). Dette vil være i tråd med å kunne konkludere rundt problemstillingen for oppgaven. For å undersøke hvordan man kan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen må teori om temaet undersøkes, videre vil empiri fra informantene sett i sammenheng med teori kunne bidra til refleksjoner. Dette vil kunne skape en dybde forståelse og innsikt i hvordan man kan skape en trygg tilvenning for de minste. Man kan si at kvalitative undersøkelser er induktive, her undersøker man først, gjerne gjennom observasjon eller intervju, på bakgrunn av undersøkelsen trekker man konklusjoner og skaper teorier (Rønning, 2013).

3.2 Pilotstudie

Før selve innsamlingen av data begynte ble det utarbeidet en intervjuguide, denne ble kvalitetsjekkert gjennom et pilotstudie. Der ble en test informant intervjuet for å undersøke om spørsmålene gav svar på det det var ønske om. Etter at pilotstudie var gjennomført ble ett av spørsmålene endret fordi testinformanten ikke forstod spørsmålet. Temaene ble så gruppert i forskjellige kategorier for å gjøre intervjuguiden mer oversiktlig for informantene, samtidig ville det bli lettere å sammenligne svarene fra hver enkelt informant. «Hensikten med kategorisering er mangfoldig» (Jacobsen, 2010, s. 130). Jacobsen

(2010) skriver videre at man kan kategorisere for å forenkle kompliserte tema, samtidig er det også en forutsetning for å kunne sammenligne svar fra forskjellige intervju (Jacobsen, 2010).

3.3 Innsamling av data

Det er systematisk samlet inn empiri gjennom intervju av pedagogiske ledere. Jacobsen (2015) forklarer empiri som «*data om virkeligheten*» (Jacobsen, 2010, s. 17). Innenfor kvalitativ metode legges det vekt på et tett forhold mellom forskeren og det miljøet som studeres (Rønning, 2013). I denne prosessen ble det samhandlet med informanter, både gjennom kontakt på forhånd, samt i selve intervju prosessen.

Intervjuguiden (Vedlegg 8.2) ble bevisst sendt til informantene på forhånd. Dette for at informantene skulle kunne tenke gjennom spørsmålene. Tanken var at dette kunne gi bedre kvalitet på svarene. Samtidig kunne informantene porasjonere den relevante informasjonen på de rette spørsmålene, å slippe å gjenta sine svar på et senere tidspunkt i intervjuet. I selve intervjuet ble intervjuguiden brukt som en mal. Noen svar krevde oppfølgingsspørsmål. Oppfølgingsspørsmålene oppstod i forbindelse med ønske om at informanten skulle utdype visse punkt. De fleste spørsmålene var i hovedsak åpne. «*Åpne spørsmål er spørsmål der respondenten fritt kan formulere svarene*» (Ringdal, 2013, s. 200). Spørsmålene åpnet for informantens egne tanker rundt forskjellige begreper.

For å skape et vellykket intervju er det viktig at informanten får tillit til intervjuer (Ringdal, 2013). På denne måten vil informanten åpne seg opp, og gi de gode svarene. For å skape tillit ble det ringt til informantene og informert om oppgave. Her ble det vist til oppgavens tema og arbeidsprosess, samt informasjon om hvordan intervjuet skulle gjennomføres. Videre ble det sendt en informativ samtykkeerklæring (Vedlegg 8.1).

3.4 Validitet, reliabilitet og kildekritikk

Informantene er alle utdannet barnehagelærere og har arbeidserfaring fra småbarnsavdelinger. Dette gir informantenes svar reliabilitet. Pedagogiske ledere ble valgt som intervjuobjekt fordi de har hovedansvaret for planleggingen, samt gjennomføring og evaluering av det praktiske arbeidet rundt tilvenningen.

Informantene fikk de samme spørsmålene, slik at man ved analyse av data kunne sammenligne svarene på de eksakte spørsmålene, dette er med på å gi validitet til oppgaven.

Jacobsen (2010) mener at når mennesker vet at de blir observert kan det være at «*De prøver å tilfredsstillte undersøkeren eller bevisst forsøker å unngå å gjøre noe som kan oppfattes som dumt*» (Jacobsen, 2010, s. 103). Dette også kan være tilfelle i en intervjusammenheng. Intervjuguiden ble sendt til informantene på forhånd, dette kan være med på å fremstille et bilde av praksisen som mer «*perfekt*» enn tilfelle kan være, slik at svarene blir rett etter boka. Likevel, mange av spørsmålene la vekt på informantens egne tanker. I forhold til svarene fra informantens opplevelse rundt trygg tilvenning vil svarene videre bli vurdert som oppriktige.

3.5 Etikk

Det ble utarbeidet en informativ samtykkeerklæring til informantene. Ved informert samtykke er hensikten å sikre at informanten har fått informasjon om eventuelle farer og gevinster, samt at de velger å delta frivillig på undersøkelsen (Jacobsen, 2010). Samtykkeerklæringen inneholdt blant annet informasjon om at informantene ville være anonymisert med fiktive navn for å sikre de full anonymitet. Et par av informantene uttrykte noe skepsis til bruk av lydopptak. Lydopptak ble brukt for å ikke miste betydelig informasjon ved å måtte fokusere på å skrive ned svarene. Etter opptak ble intervjuene transkribert.

For å oppsummere metodedelen var målet å forske på hvordan forskjellige barnehager arbeider med å skape en trygg tilvenning for de minste. Valg av metode for arbeidet måtte være gjennomtenkt og ble valgt for å skape best mulighet for å finne svar på dette. Ved å ha kunnskap om ulike metoder og sentrale begreper rundt dette vil det bli kvalitet over forsknings prosjektet. Pilotstudie ble gjennomført for å kvalitetssikre spørsmålene, videre ble det også gjennomført intervju med fire pedagogiske ledere. I neste kapittel blir informantene og empiri presentert.

4 Empiri

4.1 Presentasjon av informantene

Informantene arbeider alle i kommunale barnehager. De er utdannet barnehagelærere og arbeider som pedagogisk leder på hver sin småbarnsavdeling. Ulik fartstid i barnehage og aldersspennet kan gi varierte svar på hver enkelt sitt fokusområde, samt didaktikk og metode i forhold til hvordan de arbeider for å skape en trygg tilvenning.

I tabellen under (Tabell 4.1) presenteres informantene til oppgaven

Tabell 4.1

<u>Navn</u>	<u>Alder</u>	<u>Utdanning/tilleggsutdanning</u>	<u>Arbeidserfaring i barnehage</u>
Mona	28 år	Utdannet barnehagelærer i 2010	6 år. Dette er hennes første år på småbarnsavdeling.
Sanna	42 år	Utdannet barnehagelærer i 1999. Har 40 stp. i Pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen.	15 år. Hovedsakelig på småbarnsavdeling.
Anne	27 år	Utdannet barnehagelærer i 2012	4 år på småbarnsavdeling.
Solfrid	40 år	Utdannet barnehagelærer i 2000	16 år. Hovedsakelig på småbarnsavdeling.

Nedenfor presenteres funn etter møte med de fire informantene.

4.2 Tilvenning

Informantene i praksis hadde mange likheter. Tilvenningen starter om lag en måned før barnehagestart, der barnehagen inviterer til en besøksdag for barnet og foreldrene. Her får barnet leke, spise sammen med barnegruppen, samt bli litt kjent med barnehagens område ute og inne. Etter besøksdagen får de oppstartbrev. Sanna, Solfrid, og Mona forteller om en grunnplan om at tilvenningsperioden varer i tre dager. Første dagen varer kun noen timer, og barnet reiser alltid hjem før det skal sove, alle informantene var klare på at foreldrene ikke fikk forlate avdelingen første dagen. Den andre dagen var det ønske om at barnet skulle sove i barnehagen. Solfrid forteller at det er foreldrene som får ansvaret for å legge denne dagen, mens de ser på. På denne måten kan de se hvordan barnet er vant til å bli lagt og kan etterligne dette senere. Solfrid forteller videre at *«Om sovingen går greit, så får foreldrene lov til å reise om de føler seg trygge på det. Så ringer vi foreldrene med en gang ungen våkner, så kommer de tilbake da for å hente de»*. Solfrid forteller at *«Den tredje dagen ønsker vi egentlig skal være så lik hverdagen blir»*, der foreldrene bringer om morgenen, reiser og kommer igjen senere på dagen for å hente.

Mona, Sanna og Solfrid var veldig klare på at dette kun er en plan for hvordan en tilvenning kan foregå, de har gode erfaringer med denne tre dagers modellen, men i praksis finnes det også unntak. En svært viktig del av tilvenningen er å se an hvert enkelt barn og foreldre. Anne forteller ikke om noen grunnplan, men er veldig opptatt av å følge barnets og foreldrenes behov. Ho forteller at *«Vi må bare se an dagene etter hvert som de går, ta det litt gradvis»*. Sanna forteller at *«Alle ungene er ulike, altså det er ikke noe fasitsvar på hvordan en tilvenningsperiode skal være»*.

Sanna forteller videre at de har regler på forskjellig, men akkurat i den første tiden så er de ikke så strenge på disse. Ho viser til et eksempel der et nytt barn på avdelingen ikke ønsket å spise frokost sammen med de andre barna, det ville heller leke under bordet med en bil. Vanligvis har de en regel som sier at barna som ikke spiser må leke i et annet rom for å ikke skape uro ved matbordet. Sanna forklarer at i stedet for å flytte barnet som absolutt ville sitte der, så lot de barnet leke videre. Sanna forteller at de gjorde det for at barnet skulle føle at de lyttet til det, og de ønsket ikke å gjøre barnet utrygg på de voksne i denne nye situasjonen.

Mona forteller at de bevisst ikke har mye opplegg den første tiden, men bruker tiden til å bli kjent først for å skape en trygghet. Informantene forteller også at de ofte deler barnegruppene den første tiden, slik at for eksempel tilvendte barn har utetid mens andre barn har tilvenning.

Informantene forteller videre at tett kontakt mellom foreldre og personalet er en viktig del av tilvenningsperioden.

4.3 Foreldresamarbeid

Informantene forteller om et felles foreldremøte i kommunen der alle nye foreldre blir invitert. Her blir det blant annet gitt informasjon om vedtekter, regler ved sykdom og overordnet årsplan for kommunens barnehager. Ingen av informantene har vært tilstede på et slikt møte, da det er en overordnet styrer for alle kommunens barnehager som organiserer dette møtet.

På den første besøksdagen i barnehagen får foreldrene barnehagens årsplan, samt skjemaer de må fylle ut med informasjon om barnet. Solfrid forteller at det er sjelden det oppstår problemer med foreldresamarbeidet i tilvenningsperioden. Ho trekker frem at det hender de må be foreldrene om ikke å reise for tidlig, og at de da må begrunne hvor viktig det er for ungen at de blir her i alle fall to dager.

Anne forteller at «åpen dialog» er et nøkkelord i forhold til foreldresamarbeidet. Videre forteller ho at personalet og foreldrene i tilvenningsfasen «*hele tiden må veksle tanker og ideer for hvordan ting kan gjøres*». Sanna beskriver foreldresamarbeidet som tettere enn vanlig i tilvenningsperioden. Ho forteller videre at personalet må lage rom for at foreldrene kan stille spørsmål. Foreldrene må også føle at de får den informasjonen de trenger, slik at de kan være trygge på at det er trygt å etterlate barnet i barnehagen.

I sammenheng med at barnet gråter når foreldrene forlater barnehagen forteller Solfrid at «*Vi har vært flinke til å ha mye telefonkontakt med foreldrene, enten at vi sender en melding, eller vi ringer de for å trygge de hele veien*». Solfrid mener at når foreldrene er trygge på barnehagesituasjonen, så smitter dette også over på barna og skaper en trygghet hos de.

I forbindelse med å trygge foreldrene i starten forteller Solfrid at «*Vi må være flinke til å gi god informasjon når barna blir hentet, selv om det bare handler om hvor mye de har spist, hvor lenge de har sovet og hvordan det har gått*».

4.4 Trygghet

Alle informantene forteller at de er opptatt av å ha en dagsrytme preget av rutiner. Anne forteller at «*På småbarnsavdeling legger vi veldig vekt på rutiner og forutsigbarhet, dette er på en måte basic for å trygge barna*». Solfrid forteller at dagene ser veldig like ut i barnehagen den første tiden fordi de ønsker å skape rutiner og en forutsigbarhet for barna.

Solfrid mener videre at det å skape gode relasjoner og vise omsorg og interesse for barnet skaper en trygghet. Når foreldrene ser at personalet gjør dette så blir også de trygge. Mona sier «*trygghet er et fang å sitte på og en leiende hånd*». Mona sier at det beste er om «*bare et barn*» kommer på tilvenning på et gitt tidspunkt, og ikke for eksempel tre nye på samme tid. Da blir oppstarten rolig og tryggere for barnet. Mona sier at ho ser et trygt barn ved at det viser glede over å være i barnehagen og at det tar kontakt med oss som er der.

4.5 Trygg tilknytning og primærkontakt

Alle informantene fikk spørsmål om hva de la i begrepet trygg tilknytning. Sanna forteller at det skal være et godt forhold mellom barn og voksen og «*At ungen skal kunne stole på den voksne*». Anne sier at «*Trygghet og tilknytning går hånd i hånd*» Ho forteller videre at når barnet ikke holder tilbake følelser og når man ser et mønster i det at barnet oppsøker en voksen hvis det har behov for trøst, så har det oppstått en trygg tilknytning. Solfrid mener at et godt samspill og et felles fokus kan ligge i en trygg tilknytning.

På spørsmål om hvordan det arbeides med å skape en trygg tilknytning sier Sanna «*At man ser ungen, hilser på, tar på alvor og følger ungens premisser og viser interesse og nysgjerrighet*». Sanna forteller videre «*Så har vi snakka om det å kunne se ungen innenfra, altså hva trenger ungene, hva liker de, hva interesserer de seg for, hvilke behov de har, at vi på en måte spiller litt på det*».

Solfrid forteller om sine erfaringer med at personalet i barnehagen arbeider i full stilling på småbarnsavdeling. Når personalet arbeider i en liten stillingsprosent må barna forholde seg til flere voksne. Solfrid sin erfaring er at når personalet arbeider fulltid og barnet har færre voksne de må forholde seg til, vil barnet knytte seg lettere til alle voksne på avdeling. Mens barnet gjerne knytter seg ekstra mye til kontaktpersonen sin, eller noen få andre når det er forskjellige voksne hver dag.

Mona setter den første trygge tilknytningen i nær sammenheng med barnets primærkontakt. Alle informantene forteller at de har primærkontakt til hvert enkelt barn i tilvenningsperioden. Mona forteller at bruk av primærkontakt er oversiktlig, da skal denne personen ta litt ekstra ansvar for det nye barnet, og sikre at barnet får en trygg tilknytning til minst en voksenperson i personalet. Anne forteller at om de opplever at kjemien mellom primærkontakten og barnet ikke stemmer helt, så er de åpne for å bytte primærkontakten til en annen voksen som barnet har fått god kontakt med.

4.6 Utrygge barn

Sanna beskriver utrygge barn som barn som ikke leiker, og man kan se at det er engstelig og ikke har overskudd. Mona og Solfrid forteller om at utrygge barn gjerne fotfølger den voksne. Solfrid forteller at et utrygt barn gjerne utforsker lite og bruker sin energi på å finne ut hvor de voksne er til enhver tid. Ho mener også at de utrygge barna blir litt passive.

Solfrid forteller at de bruker et kontaktbarometer, der hver enkelt voksen krysser av hvilken type kontakt de føler at de har med hvert enkelt barn på avdelingen. Dette gjøres minst to ganger i løpet av barnehageåret. Kontaktbarometeret fungerer slik at man krysser av for fargen rød, gul eller grønn. Rød er et varselsignal for at man har for dårlig kontakt med barnet, gul symboliserer at man er litt usikker og gjerne kunne tenkt seg litt bedre kontakt mens grønn viser at man har en god kontakt og tilknytning med barnet. Kontaktbarometeret er et arbeidsverktøy som skal forhindre at et barn går gjennom hverdagen uten å ha en god relasjon til en eller flere voksne.

På spørsmål om hvordan de arbeider for å trygge utrygge barn forteller Solfrid: «*Da ønsker vi at foreldrene skal være i flere dager*» Både Solfrid og Sanna forteller at de har kalt inn foreldrene igjen fordi de har opplevd barn som er utrygge i barnehagen.

Anne forteller at «*Om vi ser at barnet er utrygg i en situasjon, så kan vi gå å finne smokken, bamsen eller kosekluten i hylla så barnet får ha det tett inntil seg, da har barnet noe trygt og godt*».

5 Drøfting

I denne delen av oppgaven blir innsamlede data sett i sammenheng med presentert teori. For å kunne konkludere rundt problemstillingen er det viktig å finne svar på hvordan man kan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen.

5.1 Tilvenning

Funnene viser at tre av informantene opererer med en grunnplan om en tilvenningsperiode på tre dager. To av informantene viser frem skriftlig materiale, samt en tredje forteller at det foreligger skriftlig materiale. Dette kan vise at det er gjort mange tanker og planlegging rundt barnas tilvenning, og at dette er noe barnehagene har stort fokus på. På bakgrunn av funn og Sandgrind (2015) kan det tyde på at det er mest vanlig at det settes av tre dager til tilvenning. Dette kan kanskje settes i sammenheng med Sandgrind (2015) sine uttalelser om at foreldre vanligvis får tre dager permisjon med lønn fra jobb for å være med på barnas tilvenningsprosess. Informantene forteller at de har gode erfaringer med denne tre dagers modellen. Samtidig har de også erfaringer med at tilvenningen kan ta lengre tid. Det kan se ut som det er viktig å gjøre både foreldre og personalet kjent med at barn kan trenge lengre tid for å bli godt tilvendt uten at det trenger å være noe unormalt med dette. Det er viktig at barnet har skapt en trygg tilknytning til personalet før foreldrene forlater barnehagen. Barn er forskjellige, og har forskjellige behov, derfor er det viktig å lytte til barnet og se barnet innenfra.

Mona forteller at det ikke legges opp til mye opplegg den første tiden, og informantene forteller at de oppfordrer til at barna har kortere dager i oppstarten. Kan dette sees i sammenheng med Winnicott sine tanker om at barna må få «verden i små doser»? Barna trenger tid til å omstille seg, og det er tydelig at personalet i barnehagen er opptatt av å følge barnet og se an barnets behov. Den første tiden blir andre opplegg satt på vent, fordi tiden til å til kjent, og tiden til å lytte til barnet er det viktigste.

Sett i sammenheng med at informantene er opptatt av å dele barnegruppene i mindre grupper, vil dette også være med på skape en roligere og tryggere overgang for de minste. Sett i lys av Trygghets sirkelen vil

også færre barn på gruppen kunne gjøre det lettere for den voksne å fange opp barnets behov.

Informantene er opptatt av å se barnet, lytte og følge barnets behov.

Solfrid forteller at foreldrene får ansvaret for å legge barnet den andre dagen av tilvenningsperioden og en fra personalet ser på for å kunne tilegne seg barnets rutiner for legging. Det tyder på likhet mellom dette og Winnicott sine meninger rundt at overgangsobjekt også kan omfatte å opprettholde rutiner som barnet er vant med hjemmefra. Ved å skape en likhet mellom det barnet er vant med hjemmefra og det personalet i barnehagen gjør, vil dette kunne være med på å skape en trygg tilvenning for barnet.

5.2 Foreldresamarbeid

Alle informantene er tydelige på at foreldresamarbeid er noe som er viktig både før, under og etter tilvenningsperioden. De forteller at i selve tilvenningsperioden er foreldresamarbeidet tettere enn ellers. Mens foreldrene er tilstede i tilvenningsprosessen må man se på foreldrene som viktige aktører i forhold til at personalet skal lære å kjenne barnet. Foreldrene innehar kunnskap om barnets rutiner, samt relevant informasjon om hva barnet liker, ikke liker, ting barnet er redd for o.l. Det er viktig å starte prosessen med å bli kjent så tidlig som mulig. Informantene forteller at de allerede ved besøksdagen starter forberedelsene med å bli kjent med barnet, både gjennom kontakt med barnet selv, men også foreldrene.

Sveen (2010) skriver at barn har en evne til intersubjektivitet. Av denne grunn er det viktig å være bevisst på at barnet leser foreldrenes signaler. Man må være bevisst på at om foreldrene kjenner seg utrygge på barnehagen eller de ansatte, vil barnet kunne oppfatte dette. Utrygge foreldre vil også kunne gjøre barna utrygge. Av denne er grunn er det viktig å arbeide for å trygge foreldrene. Når foreldrene kjenner seg trygge på personalet og barnehagen, vil de sende signaler om dette, og barna kan kjenne seg tryggere på situasjonen. Som tidligere omtalt støtter også Bø (1996) opp om at synlig og god kontakt mellom personal og foreldrene skaper trygghet for barnet. Dette er noe som også støttes av informanten Solfrid, som forteller at når foreldrene er trygge på barnehagesituasjonen, så smitter dette også over på barna og skaper en trygghet hos de. Solfrid forteller også at de sender melding eller ringer til foreldrene i løpet av dagen den første tiden, for å trygge foreldrene om at barnet har det bra. En slik praksis vil både kunne skape trygghet for foreldre, men også tillit til at barnehagen tar barnets trygghet på alvor.

Som tidligere omtalt mener Drugli (2010) at for å skape tillit må foreldrene få et godt inntrykk av personalet både som personer og fagpersoner. Informant Anne forteller om «åpenhet» som et stikkord for foreldresamarbeid. Man kan tenke seg at åpenhet kan bety åpenhet for foreldres tanker og meninger. At personalet er åpen for innspill, og åpen for samtale. Noe som kan bidra til at foreldrene får tillit til at personalet spiller på lag med de. For å gi et godt inntrykk som fagperson vil det være hensiktsmessig å vise profesjonalitet. Kanskje Trygghetssirkelen kan være en nyttig modell å belyse for foreldrene? Foreldrene kan få kunnskap om og øke sin forståelse for tilknytning. Samtidig kan den også gi foreldrene kunnskap om hvordan personalet i barnehagen arbeider for å skape en trygg tilknytning til deres barn.

Drugli (2010) viser til at den daglige kontakten i bringe og hentesituasjoner danner en base for foreldresamarbeidet. Informanten Solfrid forteller om at i slike situasjoner forteller personalet blant annet om hva barnet har spist og hvor lenge det har sovet. Teori og funn viser det samme, personalet verdsetter viktigheten av den daglige kommunikasjonen med foreldrene. Det vil være i disse situasjonene foreldre og personal ser hverandre mest. Disse møtene må ikke undervurderes og det vil være viktig å utnytte situasjonene for å utveksle informasjon. Kommunikasjonen i hente og bringesituasjoner vil også være med på å holde et kontinuerlig samarbeid mellom hjem og barnehage.

5.3 Trygghet

Etter å ha lest teori og intervjuet pedagogiske ledere om barnets behov for en trygg tilknytning til en eller flere voksenpersoner i barnehagen, kan man få inntrykk av at trygg tilknytning er den viktigste faktoren for å skape en trygghet for barnet. Dette blir det skrevet mer om i sammenheng med trygg tilknytning i punkt 5.4.

Mona sier at «*trygghet er et fang å sitte på og en leiende hånd*». Sett i lys av Trygghetsirkelen kan det tyde på at trygghet handler om mer enn dette. For at barnet skal oppleve trygghet er det avhengig av at den voksne er tilstede emosjonelt også, ikke bare fysisk. I tillegg til en leiende hånd og et fang å sitte på må barnet føle tilknytningen til den voksne og føle at den voksne forstår dets følelser. Omsorg handler som tidligere omtalt blant annet om nærhet, ømhet og hengivenhet. Ved å gi fysisk nærkontakt som i et fang å sitte på kan barnet føle at den voksne bryr seg om det. Omsorg kan også som tidligere omtalt av Thyssen (1991) defineres som «Det å bry seg om og ta vare på andre menneskers beste» (Thyssen, i Askland, 2011, s. 56). Solfrid trekker frem at å skape gode relasjoner, vise omsorg og interesse for ungen vil skape trygghet. Sett i sammenheng vil det være vesentlig at den voksne har en genuin interesse for å være sammen med barn. En glede over å være sammen med barn vil være med på å skape gode relasjoner. Det handler om å bry seg om barnet.

Tidligere omhandlet teori viser til at rutiner og fast dagsrytme er spesielt viktig for de minste barna. Funn viser at informantene er opptatt av at barnehagehverdagen på småbarnsavdeling er og skal være preget av rutiner og rytme. Anne går så langt som å si at dette er «*basic*» for å skape trygghet for barnet. Dette kan komme til uttrykk gjennom faste tider for måltider og påfølgende sove tid etter måltid. Dette vil kunne skape en forutsigbarhet. Når barnet opplever fast rytme og rutiner over en periode, lærer barnet å danne seg et bilde over hva som skal skje etterpå. Denne forutsigbarheten vil kunne hjelpe barnet å kjenne seg trygg på barnehagehverdagen.

5.4 Trygg tilknytning og primærkontakt

Etter å ha lest teori om trygghet og tilknytning, kan det tyde på at disse to henger tett sammen. For å skape trygghet må barnet knytte seg til noen, som kan forstå og gi barnet den emosjonelle tryggheten som det søker.

Tidligere beskrevet teori refererer til at den voksne skal fungere som en trygg base for barnet. Alle informantene forteller varmt om den voksnes ansvar for å være tilstede for barnet. Det legges stor vekt på den gode relasjonen med barnet.

Det kan se ut som om det kan være likheter mellom Anne sine uttalelser om at når man ser et mønster i at barnet søker trøst hos den voksne når det har behov for det, og hvordan Trygghets sirkelen beskriver den voksne som «en trygg favn», der barnet søker tilbake til den voksne. Dette kan være en indikasjon på at det er skapt en trygg tilknytning mellom barn og voksen.

Alle informantene forteller at de praktiserer en ordning der det blir satt opp en primærkontakt for barnet. Informantene mener dette er en god ordning både for barnet, foreldrene og barnehagen. Informantene argumenterer for at bruken av primærkontakt skaper en trygghet for barnet, der barnet har en person å forholde seg til. Sett i lys av tidligere omhandlet teori vil en primærkontaktordning være nyttig for at barnet skal kunne skape seg en trygg tilknytning til minst en voksen tidlig i prosessen. Dette fordi primærkontakten vil være tettere på barnet og ha et større ansvar for å skape en relasjon den første tiden. Funn viser at i enkelte tilfeller klarer ikke primærkontakt og barnet å knytte kontakten tidlig. Informantene viser til at de er åpne for å bytte primærkontakt om ikke kjemien stemmer. I forhold til at barnets beste alltid vil komme i første rekke kan dette være et alternativ i noen tilfeller.

Det kan være nærliggende å reflektere over hvorfor barnet knytter seg bedre til en voksen på avdelingen i stedet for en annen. Som tidligere belyst beskriver Rammeplan for barnehagen (2011) styrer og pedagogisk leder sitt ansvar for å utvikle barnehagen. Styrer og pedagogisk leder skal veilede personalet. Sett i lys av dette vil kompetanseheving blant personalet være en del av å utvikle barnehagen. Kanskje kan Trygghetssirkelen være en arbeidsmetode å belyse ovenfor personalet? Den kan gi personalet kunnskap om hvordan man kan skape en god tilknytning til barnet. Samtidig kan den skape refleksjoner slik som «Er jeg emosjonelt tilstede for barnet?» og «Hvordan er jeg i møte med andre?». Videre kan det være nærliggende å reflektere over om egen praksis kan ha sammenheng med hvordan man selv ble møtt som barn. Kompetanseheving og refleksjon over egen praksis er viktig hos alle som arbeider i barnehage. Som tidligere omtalt står det blant annet i Temahefte om de minste barna i barnehagen (2006) at det alltid vil være personalet som er ansvarlig for at alle barna har en trygg tilknytning til en eller flere voksne i barnehagen. Sett i lys av dette er det viktig å reflektere over egen praksis og samhandle med barna på en best mulig måte, slik at barnet kan oppleve en trygg tilknytning. Det er mulig å tenke seg at kunnskap om Trygghetssirkelen kan virke preventivt på tilknytningsproblemer mellom barn og personal. Informanten Solfrid forteller om bruk av kontaktbarometer som arbeidsverktøy, der personalet krysser av for hvor god kontakt de føler de har med hvert enkelt barn. Kontaktbarometeret vil være med på å sikre at alle barn har en trygg tilknytning og god relasjon til en eller flere voksne i barnehagen, og vil være i tråd med personalet sitt ansvar for at alle barn har en trygg tilknytning.

5.5 Utrygge barn

Anne forteller at personalet finner frem barnets smokk, koseklut eller bamse i situasjoner der barnet trenger litt ekstra trygghet. Som tidligere beskrevet mener Winnicott at overgangsobjekt kan hjelpe barnet å holde et indre bilde av foreldrene eller det trygge hjemmet når foreldrene ikke er tilstede. Om man ser praksis og teori sammen vil dette tyde på at barnehagen tar barnas uttrykk for utrygghet og barnets behov for trygghet på alvor. Gjennom å ta barnet på alvor vil personalet på denne måten kunne vise at de forstår hva barnet føler. Barnet vil oppleve at dets følelser blir tatt på alvor. Det kan se ut som dette vil kunne være med på å tilfredsstille barnets behov for emosjonell støtte.

May Britt Drugli sine tanker om at tre dagers tilvenning ikke er nok, kan støtte opp om de utrygge barna. Informantene Solfrid og Sanna forteller også om at de har opplevd at barn har vært utrygge etter tre dagers tilvenning. Det viser seg at for noen kan det være slik at overgangen mellom hjem og barnehage kan være ekstra vanskelig. Informantene forteller også at alle barn er forskjellige, og at det ikke finnes noen fasit på hvordan en tilvenningsprosess skal være. Med fokus på å skape trygge tilknytninger mellom barn og personal i barnehagen, vil det være nyttig å se og lytte til barnets behov for at foreldrene må være tilstede lenger. Det er alltid barnets beste som skal komme først.

6 Avslutning

I denne oppgaven blir det satt søkelys på hvordan fire forskjellige pedagogiske ledere gjennomfører og hvordan de tenker rundt hva som er viktig i en tilvenningsprosess. Gjennom å trekke inn teori om viktige elementer innenfor temaet og drøfte dette sammen med empiri, har det blitt drøftet frem fokusområder og arbeidsmetoder for hvordan man kan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen.

Det viser seg at det ikke finnes en fasit på hvordan man skal arbeide med tilvenning i barnehagen. Hensynet til hvert enkelt barn vil veie høyest. Tre av informantene har en grunnplan, mens den fjerde informanten forteller om å se an dagene, hvilket behov barnet har. Alle informantene oppleves som sensitive ovenfor barnets behov i en tilvenningsfase, og villig til å gjøre endringer i grunnplanen om barnet har behov for dette.

En viktig faktor for at barnet skal få en trygg tilvenning er selve personalet i barnehagen. Personalet må ha omsorg for og være sensitive ovenfor barnas behov. Personalet må også inneha kunnskap om hvordan man møter barn på en god måte. Kompetanseheving og fokus på å utvikle kvaliteten i barnehagen vil være med på å skape et personal som hele tiden har fokus på barnets beste. At barnet kjenner en trygg tilknytning til en eller flere av personalet i barnehagen vil være en av de viktigste faktorene for at barnet skal oppleve

trygghet. Barnet må få tid til å bli kjent med personalet, og det er viktig at foreldrene er tilstede til barnet føler seg trygg på en eller flere voksne i barnehagen. Et godt foreldresamarbeid tyder også på å være en viktig faktor for at barnet skal bli trygt på barnehagesituasjonen. Samtidig viser det seg at forutsigbarhet og faste rutiner kan være med på å skape trygghet for barnet.

Videre kan man reflektere over hvilket godt arbeidsverktøy Trygghetssirkelen kan være innenfor flere felt, både i utviklingen av personalet, men også i forbindelse med foreldresamarbeid.

Det har vært spennende å erverve seg kunnskap om hvordan de pedagogiske lederne arbeider med tilvenningen i praksis. Prosessen med å undersøke og sammenligne teori med empiri har skapt mange refleksjoner rundt hvordan man kan arbeide for å skape en trygg tilvenning for de minste i barnehagen.

7 Litteraturliste

- Askland, L. (2011). *Kontakt med barn Innføring i førskolelærere arbeid på grunnlag av observasjon* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra: Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Broberg, M., Hagstrøm, B., & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Drugli, M-B. (2010). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Cappelen Damm AS.
- Hart, S., & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Haugen, S., Løkken, G., & Røthle, M. (2005). *Småbarnspedagogikk: Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: Cappelen Akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for innholdet i og oppgåvene til barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Rye, H. (2002). *Tidlig hjelp til bedre samspill* (2.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Rønning, G. S. (2013). *Rammeplan for barnehagen, Hva så?* (2.utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet.
- Sveen, T. H. (2010). Å møte foreldre i barnehagen. I Ø. Kvello (Red.), *Barnas barnehage 2: Barn i utvikling*. (s. 273-306). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Internettokumenter

- Antonsen, F. (2010, 06 17). *Slik lykkes barna med tilvenningen*. Hentet fra barnehage.no:
<http://barnehage.no/pedagogikk/2010/06/slik-lykkes-barna-med-tilvenningen/>

Brandtzæg, I., Torsteinson, S., & Øiestad, G. (2016, 11 15). *Fig. 2.6*. Hentet fra Psykologforeningen.no:
<http://www.psykologforeningen.no/publikum/velkommen-til-psykologhjelp/hva-er-tilknytning>

Kunnskapsdepartementet. (2013). *Framtidens barnehage (St.Meld. 24. 2012-2013)*. Hentet fra
Regjeringen.no:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/2e8ad98938b74226bc7ff395839434be/no/pdfs/stm201220130024000dddpdfs.pdf>

Sandgrind, S. W. (2015, 08 04). *Tre dager med tilvenning er ikke tilstrekkelig*. Hentet fra Barnehage.no:
<http://barnehage.no/pedagogikk/2015/08/-tre-dager-med-tilvenning-er-ikke-tilstrekkelig/>

8 Vedlegg

8.1 Samtykkeerklæring for intervju til bacheloroppgave

Samtykkeerklæring for intervju til bacheloroppgave

Mitt navn er Kristina Ertsås Eidsberget, jeg er 4. års student ved Høgskulen i Sogn og Fjordane, avd. Sogndal.

Jeg skal denne høsten skrive en bacheloroppgave om tilvenning i barnehagen.

I denne forbindelse ønsker jeg å intervju 4 barnehagelærere som arbeider på småbarnsavdeling i forskjellige barnehager. Jeg har utviklet en intervjuguide, denne vil bli tilsendt på forhånd, slik at informantene kan forberede seg.

Det vil bli benyttet lydopptak under intervjuet. Dette er for å sikre at ingen informasjon blir utelatt. I etterkant av intervjuet vil alle svar bli transkribert, for lettere å kunne bruke det som informasjonskilde i bacheloroppgaven.

Intervjuet vil ha en varighet på 30-40 minutter.

Alle informanter vil bli anonymisert i bacheloroppgaven med fiktive navn, og data vil ikke kunne spores tilbake til informant.

Om du har noen spørsmål, så ta kontakt med meg. Min epost adresse er kristinaee@hotmail.com

Før intervjuet vil jeg be deg om å samtykke til deltakelse i mitt bachelorprosjekt, og å undertegne at du har lest og forstått informasjonen over.

Jeg har lest og forstått informasjonen over, og samtykker i å delta i intervjuet

Sted og dato

Underskrift

8.2 Intervjuguide

Intervjuguide til bacheloroppgave om tilvenning i barnehagen

1. Er det noe du lurer på før intervjuet?

Informasjon om informant og barnehage

2. Alder
3. Utdanning- eventuell videreutdanning.
4. Arbeidserfaring
5. Hvordan er barnehagen bygd opp, antall barn på avdeling

Tilvenningen

6. Hvordan er tilvenningsperioden i din barnehage?
7. Hvordan forbereder personalgruppa seg til barnehagestart med tilvenning for de minste barna?

Trygghet

8. Hva legger du i begrepet trygghet?
9. Hva legger du begrepet trygg tilvenning?
10. Hva tenker du er de viktigste punktene for å skape en trygg tilvenning.
11. Hvordan vil du beskrive et trygt barn?

Tilknytning

12. Hva legger du i begrepet trygg tilknytning?
13. Hvordan arbeider dere med å skape en trygg tilknytning for barnet?
14. Har barnehagen primærkontakt til hvert enkelt barn?
- Hvorfor ønsker dere at barnet skal ha en primærkontakt? Hvorfor ikke?

Foreldresamarbeid

15. Forbereder dere foreldrene før barnehagestart? Eventuelt på hvilken måte?
16. Hvordan er foreldresamarbeidet i tilvenningen?

Utrygge barn

17. Hvordan vil du beskrive et utrygt barn.
18. Hvilke tiltak har dere for utrygge barn?

19. Er det noe du ønsker å tilføye?

